

Kehitysvammaliiton tavoitteena on tarvelähtöinen vammaislainsäädäntö

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 40 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä.

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten ihmisten tasa-arvoa ja osallistumista yhteiskunnassa, kehittää palveluja sekä edistää alan tutkimusta. Liitto edustaa 94 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammatyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

Millaisen vammaislainsäädännön tarvitsemme?

Vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain yhteensovittaminen uudeksi vammaislaiksi on välttämätöntä. Lakien yhteensovittaminen on olennaisen tärkeää kehitys- ja puhevammaisten sekä autismin kirjon ihmisten yhdenvertaisuuden, itsemääräämisoikeuden ja yksilöllisen tarpeen mukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Kehitys- ja puhevammaiset henkilöt tarvitsevat pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea suoriutuakseen tavanomaisessa elämässä. **Kehitysvammaliitto pitää tärkeänä, että vammaisuutta kuvataan tulevassa vammaislainsäädännössä yksilöllisistä avun ja tuen tarpeista lähtien, ei diagnoosipohjaisena määrittelynä.** Diagnoosi tai vamman syntymekanismi eivät yksin kuvaa henkilön avun tai tuen tarvetta.

Tulevan vammaislain tulee turvata vammaiselle henkilölle välttämättömän avun tai tuen saaminen niissä tavanomaisen elämän tilanteissa ja toiminnoissa, joista hän ei suoriudu ilman toisen henkilön apua. Nykyisessä vammaispalvelulaissa käytetty vaikeavammaisuuden käsite ei sellaisenaan sovellu kuvaamaan pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttamaa toimintarajoitetta ja siitä johtuvaa välttämätöntä avun tai tuen tarvetta. Kehitysvammaliitto pitää tärkeänä, että vamman tai sairauden pitkäaikaisuutta arvioidaan yksilöllisesti ja siten, että palveluista muodostuu yksilön kannalta eheä kokonaisuus.

Vammaispalvelut tulee kohdentaa pitkäaikaisesta vammasta tai sairaudesta johtuviin välttämättömiin ja toistuviin avun tai tuen tarpeisiin. Ikääntymiseen liittyvästä toimintakyvyn heikentymisestä johtuviin avun tai tuen tarpeisiin tulee vastata muuhun lainsäädäntöön perustuvilla palveluilla.

Miten vammaislainsäädännön uudistamista tulee jatkaa?

Kehitysvammaliiton tavoitteena on uudistus, joka

- takaa vammaisille henkilöille **maksuttomat erityispalvelut**
- sisällyttää **kehitysvammaiset ja autismin kirjon henkilöt henkilökohtaisen avun piiriin riippumatta heidän kyvystään ilmaista omaa avun tarvettaan**
- varmistaa **vammaispalvelujen integraation terveydenhuollon kanssa** erityisesti kuntoutuspalvelujen sekä kommunikaatio-ohjauksen ja -opetuksen osalta. On selvitettävä, mitä muutoksia terveydenhuoltolakiin tarvitaan, jotta aiemmin erityishuoltolakiin perustuneet kuntoutuspalvelut voidaan turvata. Tässä yhteydessä on määriteltävä selkeä järjestämisvastuu niiden terveyspalvelujen osalta, jotka on aiemmin järjestetty erityishuoltolain perusteella.
- varmistaa YK:n vammaissopimuksen 12 artiklan edellyttämän **tuensaannin päätöksentekoon itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi**
- mahdollistaa **henkilökohtaisen budjetoinnin hyödyntämisen palvelunkäyttäjien valinnanvapauden lisäämiseksi**
- varmistaa **palvelujen esteettömyyden, saavutettavuuden ja käytettävyyden** sekä
- huomioi **teknologian mahdollisuudet osallisuuden ja itsemääräämisen toteutumiseksi.**

Vastustamme hallituksen suunnittelempien säästöjen kohdentamista maksuttomista vammaispalveluista riippuvaisiin vammaisiin henkilöihin. Kyseenalaistamme säästöjen kohdentamisen lukumäärältään marginaaliseen ja haavoittuvassa asemassa olevaan ihmisryhmään – esimerkiksi kehitysvammaisia 75 vuotta täyttäneitä henkilöitä arvioidaan olevan noin 2 000.

Ikääntyvien vammaisten henkilöiden erityispalvelut on jatkossakin turvattava yksilöllisen tarpeen mukaan. **Vammaispalveluja alle 75-vuotiaina saaneiden vammaisten henkilöiden tulee olla oikeutettuja aiemmin saamiinsa vammaispalveluihin myös 75 vuotta täytettyään.** Lailla on varmistettava ikääntyvien vammaisten henkilöiden asema siten, että heidän palvelunsa eivät heikkene tai muutu maksullisiksi tietyn ikärajan tultua täyteen. Pahimmillaan jäykkä ikäraja voi johtaa asiakkaiden kannalta toimimattomiin uudelleensijoituksiin, joissa henkilöt voivat jopa menettää oikeuden omaan kotiinsa.

Kehitysvammaliitto ei hyväksy erityispalvelujen muuttumista maksullisiksi. On kohtuutonta, jos asiakkaat joutuvat siirtymään toimeentulotuen piiriin siksi, että heidän toimeentulonsa ei riitä kattamaan asiakasmaksuja. Vammaiset ihmiset ovat pääsääntöisesti erittäin pienituloisia, eikä heillä ole ollut mahdollisuuksia kartuttaa itselleen ansioihin perustuvaa eläketurvaa. Tästä syystä vammaiset henkilöt ovat asiakasmaksujen osalta täysin eri asemassa kuin eläkeläiset keskimäärin.

Hallituksen linjaaman kuntien tehtäväreformin kustannusvaikutusten laskenta on vammaislainsäädännön uudistamisen osalta puutteellinen. Kustannussäästöjä on laskettu yksittäisistä palveluista ottamatta huomioon sitä, millaisia kokonaisvaikutuksia palveluihin ja tukitoimiin kohdistuvilla leikkauksilla on vammaisten ihmisten elämään. Uudistettava vammaislaki sisältää vammaisten henkilöiden itsenäistä elämää

vahvistavia palveluja: henkilökohtaisen avun uudet toteuttamismuodot, lyhytaikaisen huolenpidon palvelut, valmennuksen ja tuen, päiväaikaisen toiminnan sekä liikkumisen tuen uudenaikaiset muodot. Nämä palvelut tuovat pitkällä aikavälillä kustannussäästöjä, kun asiakkaiden omatoimisuus lisääntyy.

Hallituksen jo toteuttamien ja suunnitteilla olevien leikkausten ja asiakasmaksujen korotusten aiheuttamista vaikutuksista vammaisten ihmisten elämään ja toimeentuloon on tehtävä kattava kokonaisarvio.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosten vaikutukset kehitys- ja puhevammaisten henkilöiden tarvitsemien erityispalvelujen järjestämiseen selviävät vasta sote-uudistuksen edetessä. **Vammaislainsäädännön uudistamisen ja sote-uudistuksen valmistelun tulee niveltä saumattomasti toisiinsa.** Osana sote-uudistusta tulee muun muassa kehittää vammaisuuteen liittyvää moniammatillista osaamista yleispalveluissa, kuten perusterveydenhuollossa ja ennaltaehkäisevissä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Vammaisuuteen liittyvä moniammatillinen erityisosaaminen on välttämätöntä kehitys- ja puhevammaisten ihmisten osallisuuden, avun ja tuen sekä hoidon ja kuntoutuksen tarpeisiin vastaamiseksi. Yleispalvelujen moniammatillisen osaamisen varmistamisen rinnalla maakuntiin tulee perustaa osaamis- ja tukikeskuksia, jotka konsultoivat yleispalveluita erityistä osaamista vaativissa kysymyksissä ja tuovat harvinaisissa ja vaativissa tilanteissa tarvittavaa erityisosaamista asiakkaiden lähiyhteisöön.

Helsingissä 31.3.2016

KEHITYSVAMMALIITTO RY.

Marianna Ohtonen	Susanna Hintsala
Toiminnanjohtaja	Yksikön johtaja

Lisätiedot Yksikön johtaja Susanna Hintsala
puh. 040 741 6179
susanna.hintsala@kvl.fi